

BOHINJCI IN USNJE

Razstava TMS *Bohinjci in usnje*
je na ogled v enem od prostorov
Godčeve hiše v Bohinjski Bistrici,
kjer je v prvi polovici 20. stoletja
delovala obrtna usnjarska delavnica.

Roši iz Sodjeve usnjarne

Pred Sodjevo hišo

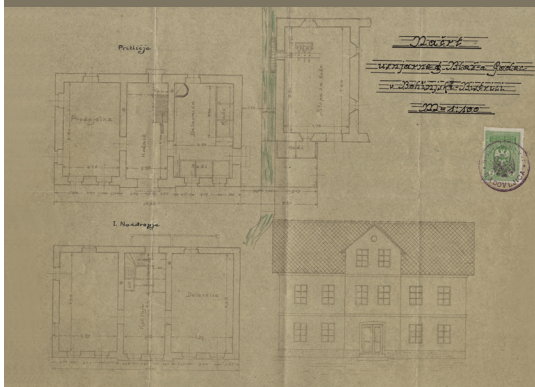
Sodjeva usnjarna

Konec 19. stoletja je v zgornjem delu vasi kože, ki so mu jih prinašali Bohinjci,
strojil Jožef Sodja, po domače Skalovčev.

Po očetovi smrti leta 1902 je z usnjarsko obrtjo nadaljeval Ivan Sodja. Leta 1939
je obrt prevzel Ivanov sin Nikolaj, ki se je leta 1944 pred likvidacijo umaknil na
Koroško. Delavnica in trgovina sta bili po vojni zaplenjeni.

Načrt Godčeve usnjarne iz leta 1927

Godčeva hiša

Godčeva usnjarna

Njen prvi lastnik Jurij Godec je v na novo postavljeni hiši ob potoku Bistrica okoli
leta 1900 uredil usnjarsko delavnico. Najmlajši sin Tomaž Godec, ki se je pri njem
izučil za usnjarskega pomočnika, je leta 1927 prevzel obrt in jo vodil do sredine
leta 1941. Nemci so ga ujeli in ga kot talca ustrelili 20. aprila 1942 v Mauthausnu.
Po vojni je njegov brat Blaž Godec v hiši odprl zbiralnico kož.

BOHINJCI IN USNJE

stalna razstava Tehniškega muzeja Slovenije

Avtorica razstave: Milojka Čepon | Sodelavci: Anja Poštrak, Ignac Jeršinovič, Niko Šuštersič | Foto-
grafije: TMS, Loški muzej Škofja Loka, Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Gorenjski muzej, Ariana
Furlan Prijon, Muzejsko društvo Vrhnika, Marija Cerkovnik | Konzerviranje in restavriranje predmetov:
Restavratorska služba TMS | Jezikovni pregled: Melita Silič | Prostorska postavitev razstave in
oblikovanje: Ariana Furlan Prijon, Tjaša Štampihar | Tisk: Grafični studio K | Naklada: 1000 izvodov
Izdal: Gorenjski muzej; zanj mag. Marjana Žibert, direktorica
2016, 1. ponatis

Usnjarska in čevljarska tradicija v Bohinju

V Bohinju je bila že v preteklosti dobro razvita živinoreja, ki je dajala osnovno surovino za izdelavo usnja. Najstarejša doslej najdena omemba rokodelskih poklicev usnjar in čevljar je iz popisa leta 1749.

V prvi polovici 20. stoletja sta v Bohinjski Bistrici delovali dve usnjarski delavnici: Sodjeva in Godčeva. Največji porabniki usnja so bili čevljarji in sedlarji. V letih med 1890 in 1910 je bila Bohinjska Bistrica z okoli 660 do 870 prebivalci prava »šošarska vas«, saj se je s čevljarstvom ukvarjalo več kot 10 domačinov in nekaj tujcev. Po enega do dva čevljarja so imele tudi druge vasi v Bohinju.

Po drugi svetovni vojni sta nove čevlje izdelovali in stare popravljali dve podjetji: Krajevno čevljarsko podjetje Zlatorog v Srednji vasi in Krajevno čevljarsko podjetje Triglav v Bohinjski Bistrici.

Usnjeni podkovani moški škornji, ročno izdelani leta 1945 v domači čevljarni na Brodu v Bohinju.

Od surove kože do usnja

Postopek ročne predelave kože v usnje v usnjarni Tomaža Godca je bil prvič rekonstruiran leta 1978 na podlagi izročila, ohranjenih predmetov in zbranih podatkov o nekdanji usnjarni. Tomaž Godec je strožil goveje in svinjske kože ter kože divjadi in drobnice. Za strojenje je kot strojilo uporabljal smrekovo lubje in hrastove ježice. Postopek predelave kože od priprave na strojenje, strojenja in obdelave po strojenju je nazorno predstavljen na panojih in s predmeti. Posamezna usnjarjeva opravila dopolnjujejo videoposnetki in fotografije na računalniškem zaslonu.

Valj za glajenje usnja

Drobnik lubja

Orodje za mehčanje usnja

Usnjarsko orodje

Usnjarji so pri ročnem delu uporabljali številna orodja, zlasti nože. Orodje je bilo dragoceno, zato so nanj skrbno pazili. Na razstavi si lahko ogledate nože za pripravo kože na strojenje in nože za obdelavo kože po strojenju.

Nož za goljenje - odstranjevanje dlake

Goljenje

Nož za izglajevanje usnja

Panj za struganje

Struganje

